

Amerikanska UD:s rapport om mänskliga rättigheter i Östtimor

East Timor and Indonesia Action Network (ETAN) skickade i april 2016 ut en 22-sidig sammanfattning av amerikanska UD:s rapport om mänskliga rättigheter (MR) i Östtimor. Det finns stora MR-problem: övergrepp av säkerhetsstyrkorna, genusbaserat våld och våld i hemmen, bristfälliga rättegångar till följd av ett svagt rättsväsende, inskränkningar av mötes- och rörelsefriheten samt ineffektivt skydd för arbetarna.

Under året genomförde regeringen en samordnad aktion av militär och polis riktad mot medlemmar av Revolutionary Council of Maubere (KRM) som misstänks ha varit inblandade i attacker mot säkerhetsstyrkorna. Både MR-grupper och ombudsmannen för mänskliga rättigheter och rättvisa rapporterade om många MR-brott i samband med aktionerna.

Även om regeringen vidtog vissa steg för att åtala de ansvariga för övergreppen i säkerhetsstyrkorna, bestod den allmänna uppfattningen att straffriheten består.

Respekt för personlig integritet

Regeringen gjorde sig skyldig till minst fyra illegala mord i samband med aktioner mot KRM. Ingen undersökning hade inletts i slutet av 2015. Även om lagen förbjuder misshandel, rapporterades det om övervåld i form av bl.a. misshandel och godtyckliga arresteringar under aktionerna mot KRM.

Fängelseförhållandena var undermåliga. Becora-fängelset i Dili var överfullt: där fanns vid årsskiftet 475 fångar mot avsedda 330.

Lagen förbjuder godtyckliga arresteringar, men myndigheterna bröt ofta mot lagen - delvis p.g.a. den svåra bristen på domare utanför Dili. Den civila kontrollen över polisen och militären var bristfällig.

Det tog ofta lång tid att genomföra rättegångar p.g.a. procedurfrågor och personalbrist. Ett problem för rättsväsendet är att det är en blandning av portugisisk, indonesisk och FN-praxis. Flera lagar är skrivna på portugisiska och många rättegångar hålls på portugisiska som bara cirka tio procent av befolkningen talar, men rättegångarna upges ändå vara rättvisa. Under 2015 arresterades omkring 500 misstänkta KRM-medlemmar, varav de flesta frigavs eller utsattes för frihetsberövande åtgärder såsom skyldighet att rapportera till polisen.

Det finns ingen allomfattande lagstiftning för landrättigheter och regeringen kritiserades för att bortse från många privata krav eller vråka medborgare från land som definierades som allmän egendom eller för vilken oklara ägandeförhållanden råder.

Respekt för civila friheter

Yttrande- och pressfrihet är garanterad i lagen och regeringen respekterade i huvudsak dessa rättigheter. Medierna fortsatte att uttrycka oro över presslagen från 2014 som betraktas som onödigt restriktiv och för att ge för mycket makt till regeringens pressråd som kan manipulera lagen för politiska syften. Frihet på internet är också garanterad i lagen. Det var oklart hur många som har tillgång till internet som är mycket kostsamt för de flesta, särskilt utanför urbana områden. Akademisk frihet upprätthölls och kulturevenemang genomfördes fritt. Även om lagen också garanterar organisationsfrihet, förekom i praktiken inskränkningar. I samband med aktioner mot KRM begränsades organisations- och rörelsefriheten. Enligt lagen ska flyktingar beviljas asyl, men systemet uppfyller inte internationella krav: asylsökande har bara 72 timmar på sig att lämna in en ansökan.

Frihet för politiskt deltagande, korruption och brist på transparens

Befolkningen kan fritt välja sin regering och röstberättigade är alla som är 17 år eller äldre. Parlaments- och presidentvalen 2012 var fria och rättvisa. Enligt strafflagen kan straff utfärdas för officiell korruption. Lagen var svår att implementera och en utbredd uppfattning är att tjänstemän ofta gjorde sig skyldiga till korruption. Det legala ansvaret för att bekämpa korruption har anti-korruptionskommissionen som även kan driva fall till åtal. Eftersom kommissionens budget kontrolleras av regeringen, är den känslig för politiska påtryckningar. Flera korruptionsfall uppdagades under året - både inom regeringen och polisen. Lagförslag måste offentliggöras innan beslut fattas, men då många dokument endast publiceras på portugisiska och internet inte är allmänt tillgängligt går det icke att nå hela befolkningen. Alla regeringskontrakt och finansiell information ska publiceras på nätet. Omröstningar i parlamentet offentliggjordes ej.

Undersökningar av MR-brott och social diskriminering

Flera nationella och internationella MR-grupper arbetade huvudsakligen utan att regeringen hindrade deras arbete och regeringen samarbetade mestadels med dem. Regeringens arbete för att komma till rätta med övergrepp som begicks under den indonesiska ockupationen (1975-1999) har kritiserats för att vara bristfälliga och ineffektiva. Regeringen stödde icke-statliga organisationer som ordnade ett evenemang för att barn som fördes till Indonesien under ockupationen skulle få träffa sina familjer. En oberoende myndighet för MR-frågor finns. Under året undersökte och övervakade den bl.a. vräkningar, fångars klagomål och säkerhetsstyrkornas övergrepp.

Konstitutionen förbjuder diskriminering på grundval av hudfärg, ras, civilstatus, kön, arv, språk, social eller ekonomisk status, politisk eller ideologisk övertygelse, religion, utbildning och fysiskt eller psykiskt tillstånd. Ändå var kvinnovåld ett stort problem och diskriminering av bl.a. kvinnor, handikappade och homosexuella förekom. Våld mot barn och barnarbete var vanligt. Även om våldtäkt är ett brott som kan ge upp till 20 år i fängelse, var det många fall som inte undersöktes. I vissa fall löstes fallen med hjälp av traditionella lagar.

Våld i hemmet var de brott som oftast togs upp i strafflagstiftningen. Sexuella trakasserier på jobbet är enligt lagen förbjudna, men förekom ändå i stor skala. Lagen garanterar reproduktiva rättigheter. Av 100,000 mödrar, dog 270 i samband med levandefödda barn. Många människor på landsbygden saknar tillgång till hälsovård under graviditeten. Män och kvinnor har i författningen lika rättigheter vad gäller familjeliv och i det offentliga livet. Grundläggande utbildning i nio år är obligatorisk och fri. Uppskattningsvis 20-30 procent av barnen går dock inte i skolan och utbildningen dras med problem p.g.a. den komplicerade språkfrågan och brist på lärare. Aga förekommer ofta i skolorna. Barnäktenskap är vanliga. Sexuella övergrepp mot barn var ett stort problem som det av kulturella skäl var svårt att tala om. Trafficking av minderåriga för sexuell exploatering ledde till att fyra personer åtalades.

Författningen ger handikappade lika rättigheter och

förbjuder diskriminering av dem. Det är dock omöjligt för alla handikappade barn att gå i skolan p.g.a. Bristande faciliteter för dem. Missnöjet med den kinesiska minoritetens ledande ekonomiska ställning växte, vilket i värsta fall ledde till att deras affärer brändes ner. Konstitutionen saknar artiklar om samkönade relationer och genusidentitet.

Arbetarrättigheter

Författningen ger arbetarna rätt att bilda fackföreningar, att strejka och att förhandla kollektivt och respekterade huvudsakligen dessa rättigheter. Ministerrådet kan häva en strejk om den hotar den allmänna ordningen. Få strejker ägde rum p.g.a. extrem osäkerhet om jobben: medling var att föredra framför strejk. Nästan alla arbetskonflikter löstes genom medling. Få arbetare är medlemmar i facket, eftersom 71 procent av de yrkesverksamma år 2013 arbetade inom den informella sektorn. Barnarbete under 15 år är förbjudet inom den formella sektorn. Omkring halva befolkningen levde under fattigdomsgränsen. Den lagstadgade arbetsveckan är 44 timmar.

Gabriel Jonsson

Källa: USGov: Timor-Leste Country Reports on Human Rights Practices for 2015 (<http://www.state.gov/documents/organization/253017.pdf>), 13/4 2016.

Detta verk är licensierat under Creative Commons Erkännande-Icke-kommersiell-Inga bearbetningar 2.5 Sverige licens. För att se en kopia av denna licens, besök <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/2.5/se/> eller skicka ett brev till Creative Commons, 171 Second Street, Suite 300, San Francisco, California, 94105, USA. Material som publiceras i Merdeka & ÖsttimorInformation kan också publiceras i <http://www.globalarkivet.se>.